

EREVNA

Innehåll

Det nytestamentliga vittnesbördet.

Av H. Odeberg.	49
1. Apg. 2:14 ff.	49
2. Apg. 3:12 ff.	50
3. Apg. kap. 4-5.	52
4. Det kristna tidsbegreppet.	53
5. Apg. 3:13.	55
6. Omvändelse (tešuba, metánoia).	56

Skriftens aktualitet.

Av H. Odeberg.	59
---------------------	----

Amos 5:23, 24 från nytestamentlig synpunkt.

Av H. Odeberg.	62
---------------------	----

Det nytestamentliga vittnesbördet.

Av H. Odeberg.

1. Apg. 2:14 ff.

Apostlagärningarnas början ansluter sig till Lukas-evangeliets slut. I Luk. 24:45 ff. omtalas, hur den uppståndne Herren öppnade lärjungarnas sinnen till att förstå skrifterna. Han erinrade om Skriftens ord, att Kristus skulle lida och på tredje dagen uppstå från de döda och att bättring till syndernas förlåtelse i hans namn skulle predikas bland alla folk. Därpå tillade han: »I ären vittnen om detta. Och se, jag vill sända till eder min Faders löfte.»

I Apg. 1:8 säger Herren omedelbart före himmelsfärden till sina lärjungar: »När den Helige Ande kommer över eder, skolen I undfå kraft och bliva mina vittnen, både i Jerusalem, och i hela Judeen och Samarien och intill jordens ända.» I andra kapitlet talas det om lärjungarnas utrustande med den utlovade kraften (δύναμις), och så kommer Petri predikan som lärjungarnas första vittnesbörd (μαρτυρία) (jfr Luk. 24:48, Apg. 1:8).

Denna predikan börjar med en text ur *Skriften* och till den ansluter sig utläggningen, som är: Jesus nasaréen, Kristi kors, Livets Förste. Petrus riktar uppmärksamheten omedelbart på det centrala: Jesu död och uppståndelse, och framhåller, att detta skett i enlighet med Guds eviga rådslut, som stod fast från begynnelsen och som uppenbarats genom tiderna, i *Skriften*. I ljuset av korset framträder människans ondska i hela sitt djup: honom (Jesus) haven I dödat (v. 23).

Resultatet av Petri predikan blev, att åhörarna fingo ett styng i hjärtat, och de som togo emot ordet omvände sig och läto döpa sig. Det var alltså en omvändelsepredikan (jfr Luk. 24:47).

Efter omvändelsen och dopet vidtog studium och undervisning (v. 42). Vid sidan därom nämnes gemenskap, brödsbrytelse och bön (d.v.s. gudstjänst, antingen den skedde i hemmet eller i församlingen). Frågan är, om brödsbrytelsen och bönen äro att fatta som samordnade med gemenskapen, eller om de blott äro avsedda att utgöra en närmare bestämning till »gemenskapen», κοινωνία. — Det nämnes, att de troende hade allt gemensamt. Det var fråga om en diakoni. De delade mellan sig, så att var och en fick det han behövde. Detta vara intet principiellt nytt. Inte heller i synagogan fick någon svälta eller gå under. Enligt t.ex. påskföreskrifterna i »de äldres stadgar» (Mišna) fick ingen vid påskan vara utan vin; den som inte hade råd att köpa, skulle ges medel därtill ur den gemensamt insamlade kassan.

Gemenskapen omfattade nämligen hela tillvaron,

Det talas ju i Luk. 24:47 och Apg. 1:8 om en förkunnelse för alla folk, en förkunnelse, som skulle nå till jordens yttersta ända.

Som helhet betraktad är Petri predikan i Apg. 2:14 ff. att jämföra med Jesu egen predikan i Luk. 4:16 ff.

2. Apg. 3:12 ff.

Även här framhålles, att apostlarna äro *vittnen*, [μάρτυρες] (v. 15). Varje gång ordet *vittne* förekommer i Skriften bör man undersöka, hur dess innebörd förhåller sig till den grundläggande innebörden, som kommer till uttryck i Luk. 24. Detta gäller ju inte bara ordet »vittne» utan varje nytestamentligt begrepp, och i förevarande text kan man också peka på ordet »omvändelse» (μετάνοια) (se vidare nedan).

Liksom i Apg. 2 karakteriseras också här människans si-

tuation utan varje skönmålning. »I förnekaden honom, den Helige och Rättfärdige ... och Livets furste dräpten I» (v. 14 f.). Därpå erinrar Petrus om att i och genom Kristus allt det fullbordats, som Gud genom alla sina profeters mun förkunnat (v. 18), och så kommer maningen: »omvänden eder», gören bättring.

Det är viktigt att märka, att denna uppfordran inte riktas till människorna såsom individuellt bestämda utan på ett sådant sätt, att de få en bild av sig själva i sin ställning i universum. När någon manar en annan till omvändelse, tänker man i allmänhet på denne andre såsom en enskild individ, som levat så och så många år och därunder försyndat sig och nu är inne på fel väg. I Apg. 3 sättes däremot människan in i det kosmiska sammanhang, i vilket hon står, hon sättes i relation till all historia, all tid, och ställes fram inför honom, som är universums ursprung och därmed hennes eget ursprung, inför honom, som har hela tillvaron i sin hand. Vad gäller då om henne i denna relation? Jo, att hon tagit avstånd från sin och universums Herre och Konung. Men hon har inte därmed övergått till ett annat rike med en annan substans, utan hon lever i Guds värld såsom en som är en fiende till honom, som är denna världs ursprung och Herre.

I Skriften talar denna Herre till människan. Där möter hon sålunda den absoluta verkligheten. Och hon möter den i alla skrifterna. Genom *alla* profeternas mun har Gud talat (v. 18). — Skriften framgår sålunda från Gud såsom den som är universums och historiens Herre och uppehållare. Och när han kommer i världen, då kommer han såsom frälsare — och människan, som avskurit sig från Gud, korsfäster honom. När maningen till omvändelse möter henne i denna situation, innebär den en uppfordran att övergå från fiendskap till tacksamhet gentemot Gud och ta emot den gåva, som ges. Maningen till omvändelse är sålunda till sitt väsen en gåva, ett evang-

elium. Se 2:40: Låten frälsa eder, frälsens från detta onda släkte, och 3:25: I din, d.ä. Abrahams säd, skola alla jordens släkter uppstämman tack eller välsignas. Det hebreiska verb som ligger till grund för orden »välsigna sig», *bērēk*, användes såväl om Gud som om människor. I förra fallet brukar det översättas »välsigna», i senare »lova», »prisa» e.dyl. Man måste dock hålla i minne, att det inte därvid är fråga om ett ord, som har två skilda betydelser. Det är samma realitet, det i bägge fallen är fråga om. Det är i senare fallet fråga om människor, vilka såsom av Gud välsignade välsigna honom. I v. 25 åsyftas sådana människor, som av Gud fått »välsignelse» och som därför förklaras för »välsignade». Såsom sådana kunna dessa »välsigna».

3. Apg. kap. 4-5.

I 4:13 säges, att Petrus och Johannes voro »olärda» män [*ἄνθρωποι ἀγράμματοι*]. Jfr Joh. 7:15, där det frågas om Jesus: »Varifrån har denne sin lärdom, han som icke har fått undervisning [*μη μεμαθηκώς*]?» Med ifrågavarande uttryck vill sägas, att vederbörande ej fått den särskilda rabbinutbildningen.

4:20: »Vi kunna icke låta bli att tala, vad vi hava sett och hört.» Det tvång, det här är fråga om, får ej fattas spirituellistiskt. Det är fråga om ett tvång, som sammanhänger med det nyktert givna uppdraget. De kunna icke underlåta att tala, därför att de fått befallning. Jämför hurusom profeterna visste sig stå under gudomlig befallning. 1 Sam. 3:20.

I 4:24 ff. kommer en lovsång. Liksom i synagogan prisas först Gud såsom skaparen. I vv. 25 ff. hänvisas så till den messianska andra psalmen. Det talas om folken och deras härskare, som larmat och sammangaddat sig mot Herrens smorde. Därmed ges en utblick över universum och dess situation. Alla, som stå innanför den onda maktsfären, äro med i korsfästelsen.

Det är inte så, att judarna dömas, medan andra folk förklaras fria. Att judarna så starkt betonas såsom skyldiga till Jesu död i apostlarnas första förkunnelse, beror därpå, att denna förkunnelse just riktar sig till judar. Men *alla* som äro i det gamla väsendet, äro med i det verk, som denna världens »furstar» (archontes) utföra, när de korsfästa Kristus, ty världen gör vad dess herre vill.

I 5:1 ff. kommer berättelsen om Ananias och Safira. Denna berättelse är svår att fatta och förstå. Straffet, som drabbade de bägge makarna för deras brott, förefaller orimligt hårt. I och med att de föllo döda ned, förlorade de ju varje möjlighet till bättring och omvändelse, ty i Nya testamentet finns inte den samtida tanken, att dödsstraffet som sådant utgjorde soning för synd. En möjlig förklaring vore, att Ananias och Safiras synd blev så kvalificerad, därför att den urkristna gemenskapen låg på ett så högt plan. Deras fall kunde betraktas som ett slags upprepning av det första syndafallet.

4. *Det kristna tidsbegreppet.*

Tänkare har infört idén om evigheten såsom ett tids- och rumslöst vara. Kroppen har utifrån denna uppfattning betraktats såsom ett hinder för fullkomligheten. För Nya testamentet förhåller det sig på rakt motsatt sätt. Att icke vara formad betyder kaos. Det kroppsliga är en skapelse, som innebär fullkomning. På samma sätt förhåller det sig med tiden. En tidlös existens är en kaotisk existens. Till livet i den kommande tidsåldern hör såväl den fullkomliga kroppsligheten som den fullkomliga tiden.

Vad beträffar spörsmålet, *hur* man bör uppfatta tiden, betonas, att man måste taga sig till vara för varje rent mekanisk tidsbetraktelse. Det är inte för Nya testamentet fråga blott och bart om en uppradning av tidsenheter efter varandra. Liksom varje detalj i tillvaron har relation till tillvaron i dess helhet, så

förhåller det sig på detta sätt också med varje punkt i tiden. Från varje ögonblick går linjen, inte uppåt till ett tidlöst ting i sig utan till all övrig tid. Varje tidpunkt står i relation till Gud såsom handlande i all tid. Detta gör, att alla tider kunna vara med i ett ögonblick. I Hebr. 9:26 betonas, att Kristus uppenbarrades »en enda gång, vid tidsåldrarnas sammandragning», d.v.s. en enda gång vid det mål i tiden, som var satt för hans ankomst; detta »en gång» står i relation till all tid. Se Upp. 13:8, där det säges, att Lammet är slaktat »från världens begynnelse» (ἀπὸ καταβολῆς κόσμου).

Att varje ögonblick står i relation till all tid får emellertid ej fattas så, att den kristne såsom varande med i Guds ögonblick skulle kunna sägas vara med i den kommande tidsåldern redan här. Att ge sig hän åt en sådan uppfattning skulle betyda att glida in på tanken på en tidlös evighet, tanken på ett kantskt tidlöst ting i sig som är en för Nya Testamentet främmande tanke.

I anslutning till frågan om det nytestamentliga tidsbegreppet erinras om Nya testamentets förutsägelser om Kristi återkomst. Det heter bl.a. att detta släkte (γενεά) inte skall förgås, förrän den yttersta tidens tilldragelser inträffa. Den hebreiska motsvarigheten till grekiska ordet geneá (släkte), nämligen *dor*, betyder inte blott släkte i betydelsen »generation» utan också släkte i betydelsen av människor, som kunna i ena eller andra avseendet på gemensamt sätt karakteriseras, t.ex. syndaflodens släkte (*dor hammabbul*). Jfr t.ex. Apg. 8:33: vem kan räkna hans släkte? — På andra ställen uttryckes lärjungarnas relation till tillkommelsen exempelvis så, att de sägas vid sin flykt undan förföljarna inte skola hava hunnit igenom alla Israels städer, förrän Människosonen kommer. Vid en undersökning av Jesu förutsägelser om tillkommelsen gäller att ta hänsyn till allt han sagt i denna fråga. Det visar sig då, att han starkt betonat, att om tidpunkten för hans ankomst vet *ingen* något. Samme man, som poängterat detta, kan inte gärna ha

givit någon exakt tidsbestämning av ifrågavarande tilldragelse, och hans anförda ord äro sålunda inte att fatta som en sådan. De äro snarare att förstå såsom uttryck för nödvändigheten av att lärjungarna — liksom alla kristna — hade gudsriket nära inpå sig.

Tiden efter Kristi återkomst betecknas i Nya testamentet som »den kommande tidsåldern». Det talas också om flera tidsåldrar i det kommande — hur många finns ingenstädes angivet —, t.ex. i Ef. 2:7 och i uttrycket »i tidsåldrarna» (ἐἰς τοῦς αἰῶνας), men när fullkomningens tid ställes i kontrast mot denna tiden, »denna tidsålder», betraktas den som en helhet och kallas »den kommande tidsåldern» (ὁ αἰὼν ὁ μέλλων).

5. Apg. 3:13.

Med anledning av folkets reaktion inför botandet av den ofärdige (Apg. 3:2 ff.) tar Petrus till orda. Han framhåller därvid, att Abrahams och Isaks och Jakobs Gud, våra fäders Gud, har förhärsligt sin tjänare Jesus etc. Vad är därmed sagt? Jo, att det är den evige Guden, Skaparen och Frälsaren, som handlat. Därmed är också sagt, att Jesus är den Frälsare, som fädernas Gud sändt. Det var honom, som judarna utlämnade (se fortsättningen av v. 13). Det är skäl i att tänka efter, vad som ligger i uttrycket »utlämna» i detta sammanhang. Därvid är det att betona det universella perspektivet. Såsom nämnt var det den av fädernas Gud sände, som utlämnades, och det var fädernas folk, som utlämnade honom. De som hörde in under frälsningen, utlämnade Frälsaren. »Han kom till sitt eget, men hans egna togo icke emot honom.»

Vidare betonar Petrus, att de förnekade honom, d.v.s. de sade nej till honom, som var Gud såsom frälsning, han som var deras eget liv, som var centrum i deras tillvaro.

»Och», fortsätter Petrus, «livets furste dräpten I» (v. 15).

6. Omvändelse (*tešuba*, *metánoia*).

Enl. Mat. 4:17 sammanfattas Jesu förkunnelse i en marning till »omvändelse». Johannes döparen predikade också »vänden om!» (Mat. 3:2). Betyder detta, att Jesu och Johannes' förkunnelse karakteriseras helt lika? Om man blott tar ut verserna Mat. 3:2 och 4:17, kan det förefalla så. Man har emellertid att ge akt även på sammanhanget. En profet kan ha fått uppdraget att säga: så säger *Herren*: »Vänden om!» Han har att framföra Herrens budskap. Om Johannes döparen säges med ett citat från Jes. 40, att han är »rösten av en som ropar i öknen», i Mat. 4:17 talar så denne ropande själv. Relationen mellan Johannes och Jesus är den, att Johannes i förväg uppfångat det som kom med Jesus.

Omvändelse, *tešubā*, var intet nytt begrepp för Johannes' och Jesu åhörare. Fariseerna och de fromme i Israel kände väl till det (se t.ex. 3:8). Även om man känner ett begrepp, kan nu detta emellertid förlora sin innebörd för en, så att man ej längre har dess fulla betydelse klar och fattar hur viktigt det är. Hur är detta möjligt? Vi ha ett strålande exempel på en dylik utveckling i senare översättningar av »vänden om» nämligen »gören bättring!» Detta fattas ju så, att man skall bättra sig, bättra på sitt liv. Denna uppfattning av »omvändelse» står i direkt strid mot ordets verkliga betydelse. Från fariseisk synpunkt skulle detta kunna sägas till människor, som visserligen gå i rätt riktning men kommit in på ett sidospår, en avväg. För Jesus är emellertid människan och mänskligheten ej blott inne på ett sidospår utan den går i en riktning rakt motsatt den rätta. Jfr ordet »synd», som i Nya testamentet ej markerar ett blott felsteg utan total förvändhet. Denna syn är genomgående i Nya testamentet. Man kan se på Jesus själv och mänsklighetens ställning till honom. När han kom, var det ej blott så, att människorna ej riktigt kunde fatta hans storhet och disputerade om vem han kunde vara, utan de vände sig målmedvetet emot

honom och samlade sig kring uppgiften att förgöra honom. De gingo ej blott litet vid sidan om utan rakt emot.

Endast om man förstår maningen »vänden om» som en uppfordran att vända tillbaka från en väg, som leder i absolut mening bort från Gud, blir sammanhanget i Mat. 4:17 klart. »Vänden om» motiveras med orden: »Ty Himmelriket är nära» ἡγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Guds rike är ej något, som man är inriktad på men som man försummat, utan det är raka motsatsen till det man befinner sig i. Det heter ej: Du har ej nedlagt tillräckligt intresse på att vinna ditt liv, utan: om du vill vinna ditt liv, så mister du det.

Ett intressant ställe i detta sammanhang är Upp. 3:15 f., där det önskas att Laodiceas församling vore antingen kall eller varm; men nu är den ljum, och fördenskull skall den utspys. Ljum får här ej fattas som ett »mittemellan», exempelvis mitt emellan hat mot och kärlek till Kristus. Fariseerna räknade med trenne grupper människor: de helt onda, de helt goda och den stora hopen, som stod mitt emellan. Nya testamentet känner däremot blott två grupper. För att förstå vad som menas med »ljum» är det att observera, vari ljumheten visade sig: församlingen sade sig vara rik, men hon var i själva verket fattig och ömkansvärd. Det finns sådana, som veta sig vara fattiga och det finns sådana som med rätta veta sig vara rika, men så finns det också sådana, som i medvetandet äro rika men i realiteten äro fattiga och ömkansvärda: dessa äro de »ljumma».

Utgångspunkten för tolkningen av begreppen »kall», »varm» och »ljum» måste vara mänsklighetens situation såsom Jesus beskrivit den. För Jesus gäller »antingen–eller», något tredje gives icke. Antingen är människan i mörkret eller i ljuset — hon kan aldrig vara i dunkel eller halvdager! — antingen är hon på väg bort från Gud eller till honom, antingen tillhör hon den vänstra sidan eller den högra. Ljum kan

då omöjliga åsyfta något mellanläge. Vad betyder då det, att vara ljum och varken varm eller kall? V. 17 inledes med ett förklarande »ty» och fortsätter: »du säger: 'Jag är rik, jag har vunnit rikedomar och behöver intet'; och du vet icke, att just du är eländig och ömkansvärd och fattig och blind och naken.» Här får man bekräftat, att »ljum» ej åsyftar något mellanstadium, halvblind eller halvnaken e.dl., utan detta att *tro* sig vara rik, medan man i själva verket är motsatsen. Det bör observeras, att ordet »ljum» blott förekommer en gång, medan orden »kall eller varm» upprepas trenne gånger. Det är dessa ord, som ange människans reella läge och som man främst har att rikta uppmärksamheten på. »Ljum» markerar den ytterst farliga situationen, att man tror sig vara rik i andligt avseende (märk, att orden i Upp. 3:15 ff. riktas till en kristen församling), medan man realiter är helt utblottad. Detta torde ha varit en av de allra farligaste andliga sjukdomarna i västerlandet, detta att man sagt: jag är rik. Man har ansett sig vara andligt rikare och förstå mera och bättre än en Paulus och en Johannes. Man bör nalkas i fattigdom, d.ä. i insikten om att det är Skriften, som är ljuset och lyktan, och att ej ljuset finns hos en själv.

När i v. 17 verbet »säga» kommer till användning, måste man komma ihåg, att detta verb även användes i fall, där vi skulle ha »tänka». Ordet markerar ej ett eller flera enskilda tillfällen, då vederbörande uttalat orden: »jag är rik» (något som troligen aldrig skett), utan det anger människans hela inställning.

Med Laodicea, som säger sig vara rik men i realiteten är fattig, bör man jämföra Smyrna, om vilken församling det heter: »Jag känner din bedrövelse och din fattigdom — dock du är rik!» (Upp. 2:9). Den som är utblottad på allt, får allt av Kristus, honom i vilken vishetens och insiktens alla skatter äro förborgade (Kol. 2:3). »Den som mister sitt liv för min skull, han skall finna det».

(Forts.)

Skriftens aktualitet.

Av H. Odeberg.

Beträffande frågan om den inställning, som man skall ha till Bibeln, är ju den allmänna principen enkel och klar. Det är inte frågan om att ha någon bibelsyn utom Nya Testamentets egen syn. Skriften är inte så tillkommen, att människor tagit ställning, utan den har av Kristus blivit given åt människorna såsom Guds Ord, och därför gäller i fråga om bibelsynen endast vad Skriften själv säger.

Men man kan ju rent historiskt sett ställa den frågan: Hur har människor alltsedan Nya Testamentets tillkomst lyckats med att ta emot, att studera Nya Testamentet och därmed också Gamla Testamentet? Man säger nuförtiden så här: Antingen har vi den gamla uppfattningen av Skriften, som kommit till genom århundradena, där man håller fast vid ett traditionellt betraktelsesätt. Det har utbildats en traditionell tolkning, som konserverats och därför kallas den konservativa, vilken innebär ett fasthållande vid en traditionell syn, de gamles syn. Och så tänker man sig någon, som frigjort sig, som bildat en ny syn, nya skolor genom t.ex. 1800-talets bibelforskning. Alltså hade vi dels en traditionell syn, dels en som bryter med det traditionella.

Hur kan det nu förhålla sig, om man konfronterar Nya Testamentet självt med detta? När man talar om kristendomen (man talar nämligen hellre om kristendomen än om Bibeln) är det ju vanligt, att man ser den såsom något gammalt, vilket haft en enorm betydelse, men som man nu håller på att komma

bort ifrån. Man frågar sig: kan detta gamla ha någon betydelse nu, eller har det inte ändå överlevt sig självt? Om nu detta konfronteras med Nya Testamentet, så ter det sig så: Så långt ifrån att kristendomen är något gammalt, som överlevt sig självt efter så många år i den historiska mänskligheten, den västerländska, är kristendomen i stället något som måste tänkas i framtiden. Tvärtemot bilden av kristendomen såsom något gammalt i förhållande till mänskligheten, som är ung, så är kristendomen i stället så ung, att den bara är vid början, medan det är mänskligheten, som är gammal, ålderstigen.

Detta får dock icke fattas så, som skulle Nya Testamentet säga, att kristendomen skall förverkligas i denna tidsåldern. Något sådant utsäges icke. Det skall ej sluta med fullkomlig seger för kristendomen. Tidsålderns slut kommer, när kristendomen som mest blivit trängd. När det gäller att fatta kristendomen, så är man i varje tid bara vid början. Vad som skall betonas är, hur radikal kristendomen är i varje tid.

Märk 1 Petr. 1:19. Evangeliet är det, som är nytt, mänskligheten gammal. Det gäller ej en återgång till något gammalt utan ett återupptäckande av det, som alltid är lika nytt. Vad en generation upptäcker som nytt, har också upptäckts förut.

På samma sätt förhåller det sig med Skriften. Den var radikal, när den kom till. Märk Pauli ord om det evangelium, som är för den ene en dårskap och för den andre en stötesten. Skriften är något radikalt nytt även i denna tid. Studiet av Bibeln ligger som något färskt och friskt, en levande källa och en skatt, som kommer till denna gamla mänsklighet med dess gamla växlande föreställningar, varigenom en föreställning kan synas ny i jämförelse med en annan. Men i förhållande till Skriften är de alla gamla, medan Skriften är ny. Därför är uttrycket »konservativ» i detta sammanhang så olyckligt. Det för tankarna till ett gammalt träd i Lundagård, som man plomberat med cement. Uttrycket »bevara» ordet förekommer

förvisso i brevet till församlingen i Filadelfia, men betyder då: bevara detta ord, som har en sådan kraft i sig. Vi är gamla, medan ordet är nytt, det ord, som ropar: »Vänden om, I avfälliga barn, säger Herren». Jer. 3:14-22 är alltid lika färskt och nytt. När Nya Testamentet skrevs, så framställdes detta ord som alltjämt lika aktuellt.

Så är det också alltid fråga om, i vad mån man kan svara till detta ord så, som det svaras i Jer. 3:22: »Se, vi vända om och komma till dig».

Amos 5:23, 24 från nytestamentlig synpunkt.

Av H. Odeberg.

För att få denna text i rätt belysning bör pekas på två sådana ställen som Kol. 3:16-17 och Ef. 5:19-20 såsom typiska för en sak som N.T. vill säga. I Ef. 5:19 meddelar Paulus såsom en gudomlig tillsägelse: »Talande med varandra med psalmer och hymner och visor andliga, sjungande och psalmande i edert hjärta, tackande alltid Gud och Fadern för allt i vår Herres Jesu Kristi namn.» Det är alltså en tillsägelse att fram säga sånger och hymner. Likaså i Kol. 3:16, 17 »I nåden, tacksägelsen, sjungande i edra hjärtan åt Gud.» Det är klart, att det är här så långt ifrån ett avvisande av lovsång och gudstjänst och i motsättning därtill ett rättfärdigt liv, att det i stället från N.T.:s synpunkt är så, att lovsången är en integrerande del av det rättfärdiga livet.

Proseuchä, tefilla är den allmänna beteckningen för bön. Paulus säger i 1 Tess. 5: »Bedjen oavlåtligen», *adialeiptās proseucheste*. Detta är bön i denna allmänna mening, vari lovsång ingår. N.T. har ingen tanke på motsättningen mellan leken inför Gud, glädjen och livet. Jfr Ordspr. 8:30, 31. Detta hör i stället med till livet. Och lika litet som man kan upphöra att andas för att ägna sig åt livet, lika litet kan man sluta med lovsången. Det är ej två olika slag, dels bön, dels liv, utan det är tänkt såsom ett.

Skulle det då i N.T. vara ett avvisande av detta gammaltestamentliga ord? Ett sådant yttrande skulle ej kunna förekomma i N.T., ty av Jesus är det principiellt utsagt, att intet

Guds ord upphävts, utan vi har i Kristus allt Guds ord i dess fullhet och i dess djup. Kristus och N.T. säger förvisso: »Hav bort dina sångers mängd». Men i vad mening säger nu Jesus detta? Han är ju Skriftens Jag, och det är han som här i texten säger till oss: »Hav bort din mängd av sånger.» Det betyder inte, att han menar, att man inte skall recitera Guds-ordet. Men se, hur han klandrar fariseerna som avskräckande exempel, vilka uppför sig som hedningar och tror, att de skall bli hörda för sina många ords skull. »När du beder, skall du inte göra det för att bli sedd, utan gå in i din kammare.» Här framhåller Jesus verkligen detta: »hav bort dina sångers mängd.»

Nu är denna perikop text på reformationsdagen. Jag vet inte speciellt varför, men man kan ju påpeka från N.T.:s synpunkt, vad Luther ville ha som grundprincip, nämligen återgång till Skriften och dess ord om rättfärdigheten. Av N.T. manas vi att inför Herren tjäna, lova, leka så som han givit det och inte som vi tänker oss det. Han har givit oss detta som en glädje, och psalmerna och lovsångerna till Herrens ära är endast Guds sånger, av Gud givna. Men i detta ord: »Hav bort ifrån mig dina sångers ljud» är du själv subjekt. Det talas i Skriften andeinspirerat om en andeinspirerad gudstjänst. Se 1 Krön. 29:10 ff. David välsignar här Herren, och han gör det andeinspirerat. »Av dig är det allt kommet, och av din hand hava vi givit dig det.» Åt Herren frambäres endast de sånger som mottagits ur hans hand.

Så har vi det andra här i texten: »Må rätten flöda fram lik vatten och lik en beständig ström.» Vad betyder det från N.T. sett? Det är en lärdom, som hör samman med reformationsdagen och som i Gal. 2:16 framställs så: »av tro och icke av laggärningar.» Det är ej så, att här sättes något i motsats till en gudstjänst med glädje. Vad är det då som avvisas, och vad är det som sättes i stället? Är det livet? Menas det så här: »Se nu till, att ni i stället för betraktelsen av det gudomliga lever ett

rättfärdigt liv.» Detta vore uttryck för en ädel religion, en sådan som vi finner hos fariseerna. Men N.T. säger något helt annat. Det är inte lönt för människan att tänka ut något sätt att bli så ädel, utan här är det fråga om en rättfärdighet, som kommer av tron på Kristus, han som är den ende rättfärdige. Även här gäller det ordet: »Av dig är det allt kommet, och av din hand hava vi givit dig det.» Gud var i Kristus och gjorde oss till rättfärdighet.

Så heter det också: »Välsignen alltid Gud Fadern» med andliga sånger, d.v.s. sånger från Gud själv, med vilka gives ett liv, som också är Guds gåva, nämligen rätt och rättfärdighet. Kristus ger det levande vattnet, såsom det heter i Joh. 4:10 »Om du visste Guds gåva och vem han är som säger dig: 'Giv mig att dricka', så skulle du bedja honom, och han skulle giva dig levande vatten», »lik en bäck, som aldrig sinar».

Innehåll: *H. Odeberg*. Det nytestamentliga vittnesbördet, sid. 49. *H. Odeberg*. Skriftens aktualitet, sid. 59. *H. Odeberg*. Amos 5:23, 24, sid. 62.

ENEVNA. Utgivare: Prof. H. Odeberg, Box 91, *Lund*. Ekonom: Edilen Teol. Kand. Viktor Rydqvist, Akad. Fören., *Lund*. Distribution: Teol. Kand. Helmer Hansson. Red. o. exp.: S:t Mångsgatan 6 a, *Lund*. Årsmedlemsavgift inclusive pren.avg. 5:- kr. Stödjande bidrag *ad lib*. Postgirokonto nr 27 11 04 Erevna, *Lund*.

Lund 1951 Carl Bloms Boktryckeri A.-B.
Falkenberg 2002. KEGs.